

Засвідчено, що в лінгвальній практиці кожного нового покоління з'являються певні мовні особливості порівняно з мовленням його попередників. Через це ще однією досить важливою тенденцією розвитку національного словника виступає **мода** на певні лексичні одиниці. Модні слова – це специфічний і пізнаваний шар лексики, що містить слова іншомовні і стилістично обмежені, які відрізняються незвичайністю звучання і семантики, високою частотою використання, тобто такі, що перебувають у фокусі загостреної мовленнєвої уваги сучасної людини [2, с. 1]. Так, за нашими спостереженнями, надзвичайно модними лексичними одиницями виступають: *бой-френд*, *блокбастер* “високобюджетний художній фільм”, *бренд* “розрекламована марка якогось товару, послуги, нової ідеї”, *планшетник* “планшетний комп’ютер”, *плазма розм.* “плазмовий телевізор”, *мажор* “дитина багатих батьків, яка має низькі моральні якості” та багато ін. Пор.: *Мене проблема сім’ї і любові прихотила за горло, коли мій... гм... завжди не знаю, як краще назвати цю людину. Бой-френд — якось незграбно, по-підлітковому; коханий — дуже пафосно; партнер — це слово залишимо для візиту до гінеколога. Мабуть, єдине нормальне слово — слово “мій чоловік” (газ. “День”, 24.03, 2000); До того як з’явилися **планшетники**, синонімом мобільного комп’ютера був ноутбук. *beniterreni.com.ua*». Активний процес перетворення таких слів в одиниці загальномовного словника підтримується мовною модою, що її пропагують також і ЗМІ.*

Отже, посилення проаналізованих тенденцій засвідчує, що лексична система української мови початку XXI століття є відкритою, динамічно розвивається, відповідає на всі виклики часу й соціуму. Проте деякі мовні процеси мають бути керованими фахівцями.

Вважаємо, що надалі варто глибше простудіювати як основні тенденції в розвитку лексичної системи й словотворення конкретних слов’янських мов, так і низку побічних, другорядних.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Б.М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації / Б.М.Ажнюк // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 50-54.
2. Бічай Ю.В. “Модні” слова в сучасній російській мові (на матеріалі тлумачних словників і мовленнєвої практики мас-медіа кінця XX – початку XXI ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 “Російська мова” / Ю. В. Бічай. – Дніпропетровськ, 2003. – 20 с.
3. Єрмоленко С. Книжна мова // Українська мова: Енциклопедія / [В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін.]. – [2-ге вид. випр. і доп.]. – К.: Укр. енцикл. ім. М.П.Бажана, 2004. – С. 256-257.
4. Жайворонок В.В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць / В.В. Жайворонок // Мовознавство. – 1999. – № 6. – С. 32-46.
5. Навальна М.І. Динаміка лексики української періодики початку XXI ст.: [монографія] / М.І. Навальна. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго: Інститут української мови, 2011. – 328 с.
6. Нелюба А. Явища економії в словотвірній номінації української мови / Анатолій Нелюба. – Харків: ТОВ “Сучасний друк”, 2007. – 302 с.
7. Радчук В. Українська мова в контексті глобалізації лінгвосфери / В.Радчук // Українська мова. – 2002. – №3. – С. 3-14.

УДК 378.091.12.011

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ

Строганова Г.М., к. пед. н., старший викладач

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У статті автор подає загальний аналіз проектної технології навчання як дидактичної структури у професійному становленні майбутніх учителів-словесників.

Ключові слова: проектна технологія, проектне навчання, навчальні проекти, професійна підготовка майбутніх учителів-словесників.

Строганова Г.М. ПРОЕКТНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-СЛОВЕСНИКОВ / Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Украина.

В статье автор представляет общий анализ проектной технологии обучения как дидактической структуры в профессиональном становлении будущих учителей-словесников.

Ключевые слова: проектная технология, проектное обучение, учебные проекты, профессиональная подготовка будущих учителей-словесников.

Stroganova G.M. PROJECT TECHNOLOGY in VOCATIONAL TRAINING of the FUTURE TEACHERS-LANGUAGE and LITERATURE TEACHERS / National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov, Ukraine.

In article the author represents the general analysis of project technology of training as didactic structures in professional formation of the future teachers-language and literature teachers.

Key words: project technology, project training, educational projects, vocational training of the future teachers-language and literature teachers.

Сучасний стан національної освіти, і мовної освіти зокрема, характеризується різким зростанням темпів оновлення знань, змінювання основоположних підходів і принципів навчання, пошуків нового змісту навчання, ефективної дидактичної системи та інноваційних технологій, що відповідали б рівню стрімкого розвитку науки. За таких умов актуальним є процес розбудови нової парадигми підготовки майбутніх вчителів-словесників, адже саме їх професійна діяльність повинна бути спрямованою на формування національно мовних особистостей учнів. Одне з пріоритетних завдань, що постало сьогодні перед загальноосвітніми навчальними закладами, полягає у першу чергу у запровадженні та ефективному використанні нових педагогічних технологій, якою є проектна технологія навчання. Майбутні вчителі української мови повинні бути готовими до такої роботи, що забезпечить грамотну, професійну та творчу реалізацію ідей технологічної культури у школі.

Проблема розробки проектною технологією навчання детально досліджувалася й досліджується багатьма як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями: К.Баханов, І.Бім, В.Гузєєв, І.Єрмаков, І.Зимня, Р.Курбатов, О.Моїсєєва, О.Онопрієнко, Н.Пахомова, О.Пехота, Є.Полат, Т.Сахарова, Г.Селевко, Н.Тарасова, С.Шевцова та інші. Багато педагогів і дидактів звернулися свої наукові інтереси на вивчення цієї технології, тому що за умови її використання у навчальному процесі можна розв'язати важливі освітні завдання: посилення мотивації навчання; розвиток мислення учнів; інтеграція знань з різних предметів; творча реалізація різних форм навчальної діяльності; у проектній роботі увесь процес орієнтований на особистість учня, його індивідуальні здібності тощо. Лінгводидактична наука до цього часу не акумулювала спеціальних досліджень, розробок запровадження технології проектного навчання важливим чинником професійної підготовки майбутнього фахівця.

Мета статті – загальний аналіз проектною технології навчання як дидактичної структури у професійному становленні майбутніх учителів-словесників.

Технологія проектного навчання (у науково-дослідницькій і науково-освітній діяльності) має реалізовувати всі її *процедурні елементи*:

- визначення загальних цілей педагогічної діяльності;
- конкретизація завдань на основі реальних соціальних умов і можливостей, що виявлені у ході вивчення педагогічного об'єкта і його предмета;
- вибір основного змісту;
- вибір методів дослідження та інші.

Проектна методика – педагогічна технологія, що орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх використання і вироблення новим шляхом самоорганізації і самоосвіти студентів. “Суть проектного навчання або проектування полягає в досягненні дидактичної мети через детальну розробку навчальної проблеми, яка повинна завершитись реальним практичним результатом (проектом)” [3, с. 109].

Мета проектною технології навчання мови є формування проектного мислення, стимулювання стійкої мотивації до навчання, реалізація компетентнісного підходу.

Завдання проектного навчання полягає у тому, щоб створити умови за яких студенти: самостійно здобувають недостатні знання із різних джерел, учаться використовувати вже здобуті знання для вирішення пізнавальних і практичних завдань, формують комунікативні вміння і навички, розкривають у себе дослідницькі вміння і навички, розвивають основні види мислення тощо.

У процесі свого професійного становлення за допомогою проектного навчання майбутні вчителі-словесники:

- 1) мають знати:
  - теоретичні основи проектною технології;

- загальне значення, види проектів, етапи роботи над їх створенням;
- вимоги до діяльності вчителя, який працює за такою технологією;
- методику проектного навчання;

2) мають уміти:

- використовувати одержані знання на практиці;
- визначати форми, методи впровадження проектної технології;
- організувати і скеровувати проектне навчання учнів;
- об'єктивно оцінювати роботу учнів.

Умови організації проектного навчання:

- чітка спрямованість на результат;
- актуальність проблеми, її пізнавальна значущість;
- наявність стійкої внутрішньої мотивації;
- передбачувані результати;
- самостійна діяльність учнів зі збору матеріалів, їх опрацювання, планування, реалізації та оцінювання проекту.

Запровадження проектної діяльності базується на використанні цілого комплексу *методів навчання*. Відомо, що метод – це дидактична категорія, сукупність операцій для оволодіння певною кількістю теоретичних і практичних знань. У процесі проектного навчання метод розглядається як спосіб досягнення поставленої дидактичної мети через детальне опрацювання проблеми, що повинна у кінцевому вигляді реалізуватися у практичному результаті, оформленому у той чи інший спосіб. З метою досягнення позитивних результатів у реалізації проектного навчання студентам необхідно пройти декілька етапів підготовки: теоретичний, практичний, самостійний і контрольньо-корекційний. На різних *етапах підготовки* до проектної діяльності можуть застосовуватися відповідні методи навчання: навчально-пізнавальні (лекції, практичні, семінарські та лабораторні заняття), навчально-розвивальні (дискусії, конкурси та ін.), самостійна робота (реферати, доповіді та ін.), контрольньо-корекційні методи (залік, екзамен).

Характеристики проектів: часова обмеженість (тривалість у часі) – будь-який проект має чіткі часові рамки; певні етапи становлення; унікальні результати.

У межах навчального процесу на заняттях з методики навчання української мови можна реалізовувати проекти, що *класифікують за такими ознаками:*

- тематика;
- обсяг;
- термін реалізації: короткострокові, середньострокові, довгострокові;
- кількість виконавців: індивідуальні, парні, групові;
- за результатом: дослідницькі, творчі, інформаційні тощо.

Під час підготовки проектів необхідний матеріал можна добирати з різних джерел, а виконання і подання готової роботи може бути представлено з використанням сучасних технічних засобів, або за допомогою традиційних засобів навчання.

Проектна методика дає змогу створити на занятті дослідницьку, творчу атмосферу, де кожен студент задіяний до активного творчого процесу на основі методики співробітництва. У такий спосіб ми стимулюємо вміння формулювати власні судження, підсилюємо ступінь автономії майбутніх учителів, які будуть проблемно-орієнтованими. Саме за вчителями майбутнього гостро стане питання переосмислення традиційної ролі учителя і учня на уроці. Тому студенти повинні бути обізнаними з різними інноваційними методиками навчання української мови та їхніми особливостями.

У сучасній педагогіці проектно навчання використовується не замість систематичного предметного навчання, а поряд з ним, як компонент освітніх систем. Навчальні проекти можуть використовуватися вчителями як під час позаурочної роботи так і безпосередньо на уроках. Про проектний урок можна говорити як про одиницю побудови розвивального навчання у середніх і старших класах загальноосвітньої школи. Тоді цикл проектної діяльності є комплексом уроків, а його елементи можуть виявлятися як окремі уроки. Такі уроки передбачають чотири типи ситуацій розвитку: актуалізації і проблематизації; концептуалізації; програмування або планування і рефлексивно-експертної ситуації. Реально, за звичні 45 хвилин вдається реалізувати лише той або інший “етап” навчального заняття: здійснити кількісну і якісну оцінку наявної освітньої ситуації, сформулювати проблему. Звідси – на практиці типи проектних уроків відповідають ситуаціям розвитку: актуалізації й проблематизації; цільовизначення й постановки проектного завдання; розробки програми діяльності; планування й оптимізації засобів діяльності; рефлексії й експертизи проекту [4, с. 37–38].

Ефективність впровадження проектного навчання криється в обов'язковій реалізації особистісно-діяльнісного підходу та інтеграції знань, умінь і навичок, що одержали студенти у процесі вивчення різних дисциплін на усіх етапах навчання. Функція викладача змінюється з простої трансляції інформації і контролю вмінь і

навичок на консультативні і корекційну, він стає рівноправним партнером і консультантом. Основне завдання викладача полягає не в передачі готових конкретних знань, а в ознайомленні зі способами роботи. Так акцентується увага на справжньому навчанні, а не на викладанні. Вдале використання проектної технології дасть змогу студентам більше працювати над собою, розвивати свої творчі здібності, формувати професійні якості, підвищити мотивацію, що покращить якість підготовки фахівців. У майбутніх учителів-словесників повинна виявлятися особиста відповідальність за свої знання, вміння і навички, за їх втілення у реальну діяльність. Проектне навчання максимально наближує навчальні ситуації до реальних, що допомагає ототожнювати процес навчання з майбутньою діяльністю учителів.

Детальне дослідження особливостей проектного навчання довело, що це комплексна діяльність. Вона характеризується специфічною індивідуально- та колективно-творчими процесами. У результаті такого навчання відбувається фахове становлення майбутніх учителів словесників, а також цілеспрямоване підвищення професійних якостей самого викладача. Важлива відмінність проектної технології від традиційної полягає у значній ролі самостійності (викладач консультує, як одержати знання, а не передає готові знання). Якщо студент вдало виконує завдання навчального проекту, то у подальшій самостійній роботі на посаді вчителя, він буде більш підготовленим, зможе вільно орієнтуватися у різноманітних навчальних ситуаціях, адаптуватися до змінних умов. У самостійному здобуванні знань, розвитку вмінь і навичок розкривається суттєвий фактор формування у студентів життєвих компетенцій. Отже, проектна технологія має стати основою професійної підготовки майбутніх учителів української мови.

Перспективність дослідження у цьому напрямку полягає у подальшому вивченні особливостей упровадження проектної технології у процес підготовки вчителів-філологів під час проведення лекційних, семінарських і лабораторних занять у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Освітні технології: навч.-метод. посібник / О.Пехота, А.Кіктенко, О.Любарська та ін.; за заг. ред. О.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
2. Осмоловський А. Від навчального проекту до соціальної самореалізації особистості / А.Осмоловський, Л.Василенко // Шлях освіти. – 2000. – № 2. – С. 34-37.
3. Сергеев И.С. Как организовать проектную деятельность учащихся: практ. пос. для работников общеобраз. учреждений. – М.: Аркти, 2004. – 250 с.
4. Словник методиста: методичний посібник / укл. Волканова В. В. – К., 2008. – 192 с. (Серія "Словники").
5. Тулупова О. В. Психолого-педагогические условия формирования проектной деятельности школьников / О. В. Тулупова, Н. В. Орлова // Психология обучения. – 2007. – № 4. – С. 30-38.
6. Ящук С. Розвиток творчого потенціалу учнів у процесі проектно-технологічної діяльності / С. Ящук // Рідна мова. – 2004. – № 4. – С. 9 – 11.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІМЕННИКІВ-ЛЕКСИЧНИХ СИНОНІМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Таран А.А., к. філол. н., доцент

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

У статті висвітлено проблеми стабілізації та кодифікації нової лексики, апробовано методику визначення функціонального потенціалу інновацій для з'ясування перспектив їх усталення у мові; проаналізовано парадигматичні, епідигматичні і синтагматичні відношення нових номінацій з іншими, новими і вже наявними, одиницями в системі мови й у тексті.

Ключові слова: мовна динаміка, неологія, мовна інновація, функціональний потенціал інновацій, лексичні синоніми.

Таран А.А. ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ-ЛЕКСИЧЕСКИХ СИНОНИМОВ В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ / Черкасский национальный университет имени Б. Хмельницкого, Украина.